

**CONTRIBUȚIA LOCUIȚORILOR DIN JUDEȚUL SIBIU LA
«FONDUL JERTFELOR LINIEI DEMARCAȚIONALE» (1919)****THE CONTRIBUTION OF THE INHABITANTS OF SIBIU
COUNTY TO THE BORDER LINE VICTIMS' FUND (1919)**

Vasile Mărculeț*, Alexandru Bucur**

Abstract

At the end of 1918 and the beginning of 1919, Hungary was occupying a series of Romanian territories from the western part of Transylvania that were situated in the border line area. The Romanians that felt under the Hungarian domination were victims to such atrocities that are hard to imagine. As a response to the Hungarian violence, on March 18th 1919, at the initiative of the Reunion of Romanian women from Sibiu was established the Border Line Victim's Fund. Through it the victims of the Hungarian oppressions were about to get help. The inhabitants of Sibiu County donated to the Border Line Victim's Fund a total sum of 111.251 crowns and 46 fillers.

Keywords: the Border Line Victims' Fund, the Reunion of Romanian women, Sibiu; Transylvania.

Unirea Transilvaniei cu România, proclamată de Marea Adunare a națiunii române, desfășurată la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia, a determinat o puternică efervescentă națională în rândul tuturor locuitorilor români ai provinciei. Pe plan extern, actul de la Alba Iulia, recunoscut de Puterile Aliate, a fost puternic contestat de statul maghiar, care a recurs inclusiv la folosirea forței armate pentru împiedicarea lui.

Fondul jertfelor liniei demarcaționale: înființare și evoluție. Oprirea ofensivei armatei române, în urma dispozițiilor comandamentului aliat, a încurajat forțele maghiare să reia acțiunile antiromânești, încălcând cu bună știință hotărârile internaționale. Profitând de oprirea ofensivei armatei române în Transilvania, forțele armate ale Ungariei au ocupat întinse regiuni din vestul provinciei, situate în zona liniei de demarcație, stabilită de Aliați. Scopul acestor acțiuni a fost clar semnalat de Constantin Kirițescu, care consemna că „*recâștigarea Ardealului este acum obiectivul principal al sforțărilor lor*”¹.

* Profesor de istorie la Colegiul Tehnic „Mediensis”, Mediaș; doctor în istorie.

** Colonel în rezervă, Sibiu; doctor în istorie.

¹ C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, vol. II, București, 1989, p. 417.

Regimul maghiar a avut un pronunțat caracter antiromânesc. El a supus populația românească unor abuzuri greu de imaginat². Presa românească a vremii a semnalat, de altfel, atrocitățile la care au fost supuși locuitorii români, indiferent de statutul lor social³.

În aceste momente dificile, solidaritatea românilor de pretutindeni avea să se manifeste la un nivel nemaiîntâlnit. În sprijinul fraților lor din zona liniei de demarcație, năpăstuiți de ocupații unguri, locuitorii din restul provinciei au venit, atât prin strângerea de fonduri în bani, cât și prin donații de bunuri materiale și alimente.

Inițiativa colectării de fonduri bănești și de ajutoare materiale, în scopul sprijinirii românilor din zona liniei de demarcație, supuși represiunilor maghiare, a revenit femeilor române din Sibiu și din împrejurimi. În adunarea *Reuniunii femeilor române din Sibiu* din 18 martie 1919, acestea au decis înființarea *Fondului jertfelor liniei demarcaționale* sau *al liniei de demarcație*. Potrivit informațiilor de care dispunem, Acesta urma să se constituie din „colecte, chete, daruri ori alte ofrande de la locuitorii întregii țări românești, precum și de la oficii publice, bisericești, institute particulare și de umanitate”⁴. Scopul fondului era acela de a veni în ajutorul victimelor violențelor maghiare⁵.

Administrarea fondului era încredințată Băncii *Albina* din Sibiu. Către aceasta trebuiau trimise „direct toate ofrandele”, distribuirea ajutoarelor urma a se realiza „prin Comitetul Executiv cu ajutorul organelor ce va afla de cuviință”, iar termenul final de încheiere a strângerii contribuțiilor era fixat pentru 1 mai 1919⁶. Așa cum informațiile o vor arăta, însă, această dată avea să fie prelungită ulterior, fără a mai fi stabilită una finală.

De asemenea, în acțiunea de strângere a colectelor s-au implicat activ patru ziare din Transilvania: „Telegraful Român”, „Patria”, „Renașterea Română” și „Unirea Poporului”. De altfel, din paginile lor dispunem de cele mai consistente informații cu privire la evoluția „Fondului jertfelor liniei demarcaționale”.

Donațiile pentru „Fondului jertfelor liniei demarcaționale” au început să fie făcute încă din primele zile ale funcționării sale. Cum era și firesc, primele donații au fost făcute de instituții și persoane din Sibiu. În scurt timp, contribuțiile au început să curgă de pe întreg spațiul locuit de români, astfel că, în conformitate cu cifrele publicate în „Telegraful Român”, nr. 29, din 12/25 martie 1919, în numai câteva zile de la înființare se strânseseră în fond 34.362 de coroane⁷.

² D. Preda, V. Alexandrescu, C. Prodan, *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*, București, 1994, p. 162-163; C. Kirițescu, *op.cit.*, p. 417.

³ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 27, din 7/20 martie 1919, p. 2, 6; *Telegraful Român*, anul LXVII, nr. 47, din 20 mai 1919, p. 2-3.

⁴ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 27, din 7/20 martie 1919, p. 2.

⁵ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 27, din 7/20 martie 1919, p. 2.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

Au răspuns imediat apelului *Reuniunii femeilor române din Sibiu* alte asociații ale femeilor, atât din Transilvania, cât și din Vechiul Regat: *Reuniunea femeilor Române Greco-Catolice* din Blaj; *Societatea ortodoxă a femeilor române* din București; *Reuniunea femeilor române din Brașov*; *Reuniunea „Sf. Maria” a femeilor române din Cluj*; *Reuniunea femeilor române din Bistrița*, *Reuniunea femeilor române din Năsăud*, *Reuniunea femeilor din Sângiorgiul de Câmpie*, *Liga drepturilor și datorii femeii*, alte reuniuni de femei, atât din mediul urban, cât și din mediul rural. Acestea li s-au alăturat instituții ale administrației publice, organisme militare, instituții religioase, instituții financiare și economice, societăți comerciale, precum și un număr impresionant de persoane particulare.

Parcurgerea presei ne arată faptul că strângerea de fonduri pentru victimele atrocităților maghiare din zona liniei de demarcație nu s-au oprit la 1 mai 1919, așa cum fusese stabilit inițial, ci a continuat și după această dată, până la sfârșitul lunii iunie. Sumele strânse în fond au cunoscut creșteri continue:

- la 3 aprilie 1919 acestea erau de 35.963 de coroane și 60 de filleri⁸;
- la 12 aprilie de 72.098 coroane și 60 de filleri⁹;
- la 19 aprilie de 108.794 coroane și 40 de filleri¹⁰;
- la 24 aprilie de 125.556 coroane și 20 de filleri¹¹;
- la 10 mai de 148.504 coroane și 40 de filleri¹²;
- la 17 mai de 168.890 coroane și 35 de filleri¹³;
- la 20 mai de 178.408 coroane și 75 de filleri¹⁴;
- la 24 mai de 188.908 coroane și 92 de filleri¹⁵;
- la 31 mai de 199.110 coroane și 42 de filleri¹⁶;
- la 7 iunie de 207.922 coroane și 37 de filleri¹⁷;
- la 14 iunie de 229.860 coroane și 51 de filleri¹⁸;
- la 21 iunie aceasta era de 524.025 coroane și 71 de filleri¹⁹;
- la 26 iunie 534.776 coroane și 60 de filleri²⁰;
- la 28 iunie de 541.476 coroane și 65 de filleri²¹.

⁸ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 33, din 3 aprilie 1919, p. 3.

⁹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 36, din 12 aprilie 1919, p. 3.

¹⁰ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 38, din 19 aprilie 1919, p. 6.

¹¹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 39, din 24 aprilie 1919, p. 3.

¹² „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 44, din 10 mai 1919, p. 6.

¹³ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 46, din 17 mai 1919, p. 6.

¹⁴ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 47, din 20 mai 1919, p. 3.

¹⁵ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 48, din 24 mai 1919, p. 7.

¹⁶ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 50, din 31 mai 1919, p. 6.

¹⁷ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 52, din 7 iunie 1919, p. 6.

¹⁸ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 54, din 14 iunie 1919, p. 6.

¹⁹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 57, din 21 iunie 1919, p. 6.

²⁰ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 59, din 26 iunie 1919, p. 6.

După 28 iunie nu mai dispunem de informații provenite din presă cu privire la noi colecte pentru *Fondul jertfelor liniei demarcaționale*. Asemenea acțiuni au continuat însă. Conform *Raportului general pe anii 1917/18 și 1918/19 al Reuniunii Femeilor Române din Sibiu*, publicat în 1919, se arată că la data prezentării acestuia se strânseseră peste 700.000 coroane²². Alături de bani, în *Fondul jertfelor liniei de demarcație* s-au colectat și unele bunuri materiale și produse alimentare.

Contribuția locuitorilor din județul Sibiu. Apelul femeilor din Sibiu a avut un amplu ecou, atât în rândul locuitorilor orașului și ai județului, cât și al diferitelor instituții, care funcționau în diverse domenii. Încă din momentul constituirii presa vremii înregistrează și primele donații în bani pentru *Fondul jertfelor liniei demarcaționale*.

Seria contribuțiilor la *Fondul jertfelor liniei demarcaționale* a fost deschisă de Corpul Voluntarilor Ardeleni. Membri săi au contribuit cu suma de 10.000 de coroane²³. La 19 martie 1919, în urma unei colecte organizate pe străzile orașului, femeile din Sibiu au strâns suma de 15.947 de coroane²⁴. La rândul lor, preoții, întruniți într-un congres în Sibiu, au donat fondului 5.699 de coroane²⁵.

În perioada cuprinsă între 12/25 martie 1919 și 28 iunie 1919, s-au colectat sume importante. Conform înregistrărilor din presa vremii, acestea se prezintă astfel:

- 33.062 coroane, în 12/25 martie 1919²⁶;
- 927 coroane și 60 filleri, în 30 martie 1919²⁷;
- 14.525 coroane, în 5 aprilie²⁸;
- 4.186 coroane și 30 filleri, în 16 aprilie 1919²⁹;
- 4.522 coroane și 80 filleri, în 20 aprilie 1919³⁰;
- 1.897 coroane și 50 filleri, în 4 mai 1919³¹;

²¹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 60, din 28 iunie 1919, p. 7.

²² *Anuarul Reuniunii Femeilor Române din Sibiu pe anii 1917/19 și 1918/19*, Sibiu, 1919, p. 15; Cf. Valeria Șoroștineanu, *Reuniunea Femeilor Române din Sibiu în anii Primului Război Mondial*, în „Astra Sebesiensis”, 2, 2016, p. 69.

²³ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 27, din 7/20 martie 1919, p. 3; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 29, din 12/25 martie 1919, p. 3.

²⁴ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 29, din 12/25 martie 1919, p. 3.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*; *Patria*, anul I, nr. 33, din 25 martie 1919, p. 3; „Renașterea Română”, anul I, nr. 55, din 13/26 martie 1919, p. 2.

²⁷ „Patria”, anul I, nr. 38, din 30 martie 1919, p. 3; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 33, din 3 aprilie 1919, p. 3.

²⁸ „Patria”, anul I, nr. 43, din 3 aprilie 1919, p. 3; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 36, din 12 aprilie 1919, p. 3.

²⁹ „Renașterea Română”, anul I, nr. 73, din 16 aprilie 1919, p. 5; „Patria”, anul I, nr. 51, din 16 aprilie 1919, p. 4; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 38, din 19 aprilie 1919, p. 6.

³⁰ „Patria”, anul I, nr. 55 din 20 aprilie 1919, p. 3; „Renașterea Română”, anul I, nr. 77, din 20 aprilie 1919, p. 5; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 39, din 24 aprilie 1919, p. 3.

- 4.240 coroane și 96 filleri, în 12 mai 1919³²;
- 1.063 coroane, în 16 mai³³;
- 2.136 coroane și 35 filleri, în 17 mai 1919³⁴;
- 2.861 coroane și 40 filleri, în 20 mai 1919³⁵;
- 110 coroane și 30 filleri, în 31 mai³⁶;
- 9.411 coroane și 95 filleri, în 5 iunie 1919³⁷;
- 30.002 coroane și 70 filleri, în 21 iunie 1919³⁸;
- 1.685 coroane și 60 filleri, în 26 iunie 1919³⁹;
- 618 coroane, în 28 iunie 1919⁴⁰.

Parcurgerea informațiilor avute ne permit concluzia potrivit căreia în perioada 18 martie - 28 iunie 1919, pentru *Fondul jertfelor liniei demarcaționale*, locuitorii județului Sibiu au contribuit cu suma de 111.251 coroane și 46 filleri. Suma reprezenta circa 15,89% din cea totală intrată în contul fondului. Baniile colectate au provenit de la societăți comerciale și bancare, instituții ale administrației publice, comandaamente ale eșaloanelor militare, instituții de cultură și știință, instituții religioase, asociații civice și persoane particulare.

Alături de bani, în *Fondul jertfelor liniei de demarcație* s-au colectat și unele bunuri materiale și produse alimentare. Ziarul „Telegraful Român”, nr. 59, din 26 iunie 1919, spre exemplu, înregistrează faptul că locuitorii din satul Boian, județul Târnava Mică (azi, în județul Sibiu) au mai predat Comitetului Executiv diverse albituri și 61 feldere de porumb⁴¹. Întrucât o ferdelă de porumb cântărește 13-14 kg, putem estima că donația locuitorilor din Boian s-a ridicat la circa 800-850 kg.

³¹ „Renașterea Română”, anul I, nr. 87, din 4 mai 1919, p. 3; „Patria”, I, nr. 65, din 4 mai 1919, p. 2; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 44, din 10 mai 1919, p. 6.

³² „Patria”, anul I, nr. 70, din 13 mai 1919, p. 2; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 54, din 14 iunie 1919, p. 6; „Renașterea Română”, anul I, nr. 117, din 15 iunie 1919, p. 3.

³³ „Renașterea Română”, anul I, nr. 95 din 16 mai 1919, p. 2; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 48, din 24 mai 1919, p. 7.

³⁴ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 46, din 17 mai 1919, p. 6.

³⁵ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 47, din 20 mai 1919, p. 2.

³⁶ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 50, din 31 mai 1919, p. 6; „Renașterea Română”, anul I, nr. 106, din 1 iunie 1919, p. 3.

³⁷ „Renașterea Română”, anul I, nr. 109, din 5 iunie 1919, p. 2; „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 52, din 7 iunie 1919, p. 6.

³⁸ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 57, din 21 iunie 1919, p. 6; „Renașterea Română”, anul I, nr. 123, din 22 iunie 1919, p. 3.

³⁹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 59, din 26 iunie 1919, p. 6; „Renașterea Română”, anul I, nr. 135, din 6 iulie, 1919, p. 3.

⁴⁰ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 60, din 28 iunie 1919, p. 7.

⁴¹ „Telegraful Român”, anul LXVII, nr. 59, din 26 iunie 1919, p. 6.

Considerații finale. Atrocitățile comise de ocupații maghiari împotriva locuitorilor români din zona liniei de demarcație, în 1918-1919, au generat un puternic sentiment de solidaritate cu victimele opresiunii, în întreg spațiul românesc. Din inițiativa femeilor românce din Sibiu, la 18 martie 1919 s-a constituit *Fondul jertfelor liniei demarcaționale*, prin intermediul căruia urma să se vină în sprijinul victimelor violențelor maghiare.

Contribuția locuitorilor din județul Sibiu la *Fondul jertfelor liniei demarcaționale* s-a ridicat la suma de 111.251 coroane și 46 filleri.

Apelul femeilor din Sibiu

Apel
oătre românil de pretutindeni
Contribuiți la „Fondul jertfelor liniei de demarcație”

Bandeles maghiare prin săbătăciile săvârșite dincolo de fosta și actuala linie de demarcație, au lăsat în urma lor o mulțime de orfani, văduve și nefericiți ajunși la sapă de lemn.

Pentru a putea veni fără întârziere în ajutorul acestor victime, cu bani, medicamente, haine, adăpost și alte mijloace potrivite, femeile române din Sibiu și împrejurimi în adunările ținute la 14 și 18 Martie 1919 au înființat

„Fondul jertfelor liniei de demarcație”

cu sediul în Sibiu, strada Baier Nr. 1 (Banca generală de asigurare, edificiul „Albina”) — urmând ca prin chete, colecte, daruri benevoles ori alte ofrande să se adune capitalul necesar.

Fondul va fi în întregime, până la epuizarea lui totală împărțit în formă de ajutoare victimelor menționate.

Administrarea fondului se va face prin institutul de credit și economii „Albina” — la care au să se verse direct toate ofrandele.

Impărțirea ajutoarelor se face de către un „Comitet executiv” — compus din 18 doamne, din Sibiu, ales în adunarea din 14 Martie 1919, — pe baza cererilor sau rapoartelor înaintate pe adresa sus indicată și prevăzute cu certificarea oficiului parohial respectiv despre identitatea persoanelor și adevărul celor cuprinse în text — sau în lipsa acestora pe baza rapoartelor autorităților române, militare sau civile.

Predarea ajutoarelor se face prin delegații de femei, sau oficii parohiale, sau reuniuni române de femei, sau autoritățile române administrative.

Contribuțiile la fond se declară terminate pe ziua de 1 Maiu 1919.

Toate ofrandele făcute și înregistrate la acest fond, se vor publica în foile românești din Ardeal — deocamdată în formă sumară, rămânând să se dea publicității un buletin despre toți donatorii.

După epuizarea fondului „Comitetul executiv” va consta împlinirea scopului și va da publicității bilanțul lichidării fondului.

Apelăm la generositatea românilor de pretutindeni să contribuie la alinarea suferințelor.

„Comitetul executiv”
Prezidentă: *Catrina A. Bârseanu*

Sursa: Ziarul *Patria*, anul I, nr. 56, din 14/27 martie 1919, p. 2